

Noteikumi, kādā zvērināts notārs izveido iekšējās kontroles sistēmu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā

Grozījumi: LZNP 23.11.2018., protokols Nr. 11, 2.2.punkts.

Izdoti saskaņā ar
Notariāta likuma 230. panta 6. punktu un
Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un
terorisma finansēšanas novēršanas likuma
7.panta otro daļu, 46. panta pirmās daļas 12.punktu
un otrās daļas 1.punktu

I Vispārīgie jautājumi

1. Šie noteikumi nosaka kārtību, kādā zvērināts notārs izveido iekšējās kontroles sistēmu saskaņā ar „Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma” (turpmāk – NILLTF likums) 7. pantu.
2. Noteikumi ir izstrādāti ar mērķi nodrošināt normatīvo tiesību aktu prasību izpildi, ievērot labāko starptautisko praksi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas (turpmāk – NILLTF) risku novēršanas jomā un samazināt iespēju, ka zvērināta notāra sniegtie pakalpojumi var tikt izmantoti NILLTF darbībās.
3. Noteikumi nosaka pamatprincipus, kuri jāievēro zvērinātam notāram, pildot savus amata pienākumus, lai pārvaldītu NILLTF riskus un nepieļautu zvērināta notāra iesaistīšanu NILLTF un sniegto pakalpojumu ļaunprātīgu izmantošanu noziedzīgos nolūkos.
4. Iekšējās kontroles sistēma ir pasākumu kopums, kas ietver risku pārvaldīšanas un kontroles procedūras, kuru ievieš katrs zvērināts notārs.

II NILLTF riska noskaidrošanas un novērtēšanas metodika

5. Latvijas Zvērinātu notāru padome (turpmāk – Padome) NILLTF riska noskaidrošanas un novērtēšanas metodikas izstrādē ņem vērā riskus, kurus ir identificējusi Eiropas Komisija Eiropas Savienības risku novērtējumā¹, riskus, kuri identificēti nacionālajā noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku novērtēšanas ziņojumā (NRA)², un notariātam piemītošos sektorālos un zvērinātam notāram raksturīgos riskus.
6. NILLTF riska noskaidrošanas un novērtēšanas metodika nosaka, kā zvērināts notārs veic un dokumentē NILLTF riska novērtējumu.
7. NILLTF risku novērtējums ir vērsts uz NILLTF risku noskaidrošanu, novērtēšanu, izprašanu un pārvaldīšanu.
8. Efektīvas risku pārvaldes sistēmas izveide ietver sākotnēju pārvaldāmo risku identificēšanu, kura ir veidota izmantojot uz risku balstītu pieeju (*risk based approach*). Uz riska novērtējumu balstīta pieeja

¹ Eiropas Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par novērtējumu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riskiem, kuri skar iekšējo tirgu un attiecas uz pārrobežu darbībām. Brisele, 26.6.2017. Pieejams: <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2017/LV/COM-2017-340-F1-LV-MAIN-PART-1.PDF>, *Angļu valodā pieejams: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=81272*

² Latvijas Nacionālais NILLTF risku novērtēšanas ziņojums. Rīga, 27.04.2017. Pieejams: http://kd.gov.lv/images/Downloads/useful/NRA_LV_FINAL.pdf

- nozīmē pieeju, kurā zvērināts notārs identificē, izvērtē un nodrošina skaidru izpratni par NILLTF riskiem, kuriem viņš ir pakļauts, un veic pasākumus NILLTF riska novēršanai atbilstoši pastāvošajiem riskiem.
9. Tikai pēc risku identificēšanas ir iespējams izvēlēties un piemērot efektīvas kontroles un mehānismus, kuri ļauj pārvaldīt zvērinātu notāru darbībai piemētošos NILLTF riskus.
 10. Risku pārvaldīšanas sistēma, kura ir individuāli izveidota un piemērota tieši zvērinātu notāru darbībai, ļaus efektīvi un atbilstoši pārvaldīt NILLTF riskus. Tā ļaus zvērinātam notāram veikt neparastu un aizdomīgu darījumu identificēšanu un ziņošanu Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienestam (turpmāk – Kontroles dienests).
 11. Padome aktualizē NILLTF risku novērtējumu un veic no jaunu radušos un savlaicīgi neidentificētu risku identifikāciju.

III NILLTF riska novērtēšanas un dokumentēšanas kārtība

12. Klienta sākotnējā izpēte veicama tā, lai noskaidrotu klientam piemētošo NILLTF risku un NILLTF risku paaugstinošos faktorus.
13. Zvērināts notārs aizpilda “Klienta anketu”, t.sk. klientam neuzrādāmo anketas daļu, un saglabā to (1.pielikums).
14. Zvērināta notāra klients paraksta “Klienta anketu”.
15. NILLTF riska novērtēšanai un dokumentēšanai zvērināts notārs aizpilda “Klienta izpētes un riska novērtējuma” veidlapu, sniedz atzinumu un saglabā to (2.pielikums).
16. NILLTF riska novērtēšanai zvērināts notārs izmanto metodikā minētās riska kategorijas, un tām atbilstošā riska skaitliskā novērtējuma (*scoring*) sistēmu, kas skaitliskā izteiksmē atspoguļo kopējo NILLTF riska līmeni, kas piemīt sadarbībai ar konkrēto klientu. Riska skaitliskais novērtējums ir riska faktoru ietekmes nozīmīguma izvērtējums, kas skaitliskā izteiksmē atspoguļo riska faktora ietekmi uz kopējo riska līmeni. Zvērināts notārs var izmantot arī citu uz risku novērtējumu balstītu pieeju.
17. NILLTF riska novērtēšanas un dokumentēšanas kārtība paredz atzinuma sagatavošanu, norādot riska līmeni (augsts, vidējs, zems) un tālāko rīcību riska minimizēšanai.
(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar LZNP 23.11.2018. sēdes lēmumu, protokols Nr. 11, 2.2.punkts)

IV Klientu izpēte

18. Zvērināts notārs, ņemot vērā NILLTF riska novērtējumu, nosaka klienta izpētes apjomu un pasākumus. Jo augstāks klientam piemētošais NILLTF risks, jo detalizētāka klienta izpēte veicama (3.pielikums).
19. Klientu izpēte ir noteikts pasākumu kopums, kas iedalās:
 - 23.1. vienkāršotajā klientu izpētē, kas ietver sevī NILLTFN likuma 11.¹ panta pirmajā daļā uzskaitītās darbības (NILLTFN likuma 26.pants);
 - 23.2. klientu izpētē, kas ietver sevī NILLTFN likuma 11.¹ panta pirmajā daļā uzskaitītās darbības (NILLTFN likuma 11.¹, 18.-20.pants);
 - 23.3. padziļinātajā klientu izpētē, kas ietver sevī papildus klientu izpētei uzskaitītās darbības (NILLTFN likuma 22., 25.pants).
20. Klientu vienkāršoto izpēti veic, ja:
 - 20.1. Klients ir:
 - 20.1.1. Latvijas Republika, atvasināta publiska persona, tiešās pārvaldes iestāde vai pastarpinātās pārvaldes iestāde, vai valsts, vai pašvaldības kontrolēta kapitālsabiedrība, kuru raksturo zems noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risks;
 - 20.1.2. komersants, kura akcijas ir iekļautas regulētā tirgū vienā vai vairākās dalībvalstīs.

- 20.2. Darījums atbilst visām uzskaitītajām pazīmēm:
 - 20.2.1. darījuma pamatā ir rakstveida līgums;
 - 20.2.2. darījums tiek veikts, izmantojot bankas kontu, kuru atvērusi kredītiestāde, kas reģistrēta dalībvalstī;
 - 20.2.3. darījums neatbilst neparasta darījuma pazīmju sarakstā ietvertajām pazīmēm;
 - 20.2.4. darījums nerada aizdomas vai nav pieejama informācija, kas liecina par NILLTF vai mēģinājumu veikt šīs darbības;
 - 20.2.5. darījuma kopējā summa nav lielāka par 15 000 *euro* vai ir ārvalstu valūtā, kas saskaņā ar grāmatvedībā izmantojamo ārvalstu valūtas kursu darījuma veikšanas dienas sākumā nav lielāka par 15 000 *euro*;
 - 20.2.6. ienākumus no darījuma veikšanas nav iespējams izmantot trešo personu labā, izņemot nāves, invaliditātes, uztura došanas pienākuma vai citu līdzīgu gadījumu iestāšanos;
 - 20.2.7. ja darījuma veikšanas laikā nav iespējama līdzekļu pārvēršana finanšu instrumentos vai apdrošināšanas vai cita veida prasījumos vai ja šāda līdzekļu pārvēršana ir iespējama un tiek ievēroti šādi nosacījumi:
 - 20.2.7.1. ienākumi no darījuma ir realizējami tikai ilgtermiņā - ne agrāk kā pēc pieciem gadiem no darījuma noslēgšanas dienas,
 - 20.2.7.2. darījuma priekšmetu nav iespējams izmantot kā nodrošinājumu,
 - 20.2.7.3. darījuma spēkā esamības laikā netiek veikti pirmstermiņa maksājumi, netiek izmantota prasījuma tiesību cesija un darījuma pirmstermiņa izbeigšana.
21. Ja zvērināts notārs ir saņēmis apstipriņošas atbildes uz visiem iepriekšējā punktā minētajiem jautājumiem, viņš ir tiesīgs veikt vienkāršotu klientu izpēti.
22. **Klientu izpētes** laikā zvērināts notārs:
 - 22.1. noskaidro patieso labuma guvēju;
 - 22.2. iegūst informāciju par darījuma mērķi un paredzamo būtību;
 - 22.3. veic darījuma uzraudzību.
23. Atbilstoši Finanšu darījumu darba grupas (*Financial Action Task Force*) rekomendāciju “Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanai, kā arī terorisma un masveida iznīcināšanas ieroču izplatīšanas finansēšanas novēršanai” 10. rekomendācijas skaidrojošajai piezīmei, īstenojot klienta izpētes pasākumus attiecībā uz klientiem, kuri ir juridiskas personas vai veidojumi, zvērināta notāra pienākums ir saprast tā uzņēmējdarbības būtību, piederību un kontroles struktūru. Ja netiek identificēta neviena persona, kura kontrolē uzņēmumu ar īpašumtiesībām vai citiem līdzekļiem, zvērinātam notāram ir jāidentificē un jāveic pamatoti pasākumi, lai pārbaudītu to fizisko personu identitāti, kuras ieņem amatu augstākajā vadībā.
24. Patiesā labuma guvēja noskaidrošanai zvērināts notārs izmanto “Kontrollapu patiesā labuma guvēja (PLG) noskaidrošanai” veidlapu, dokumentē un saglabā iegūto informāciju (4.pielikums).
25. Informācijas iegūšana par darījuma attiecību mērķi un paredzamo būtību nozīmē klienta sniegtās informācijas pamatotības un darījumu attiecību ekonomiskā mērķa izvērtēšanu pēc būtības.
26. Darījumu uzraudzības laikā zvērināts notārs noskaidro informāciju par klienta saimniecisko vai personisko darbību, noskaidrojot klienta darbības nozari un reģionu (juridiskām personām) vai nodarbošanos (fiziskām personām), un līdzekļu izcelsmi.
27. Zvērināts notārs izvērtē publiski pieejamo informāciju par klientu, patieso labuma guvēju un pārstāvi. Klientu izpētes ietvaros jāizvērtē ne tikai pozitīvu, bet arī negatīvu informāciju saturošos materiālus. Dokumentējot publiski pieejamās informācijas meklēšanu un vērtēšanu, zvērinātam notāram ir jāspēj pierādīt, pēc kādiem parametriem informācija tika meklēta (klienta nosaukums vai vārds, uzvārds, klienta patiesā labuma guvēja vārds un pārstāvja vārds un uzvārds), kādās interneta vietnēs informācija tika meklēta, kurš darbinieks meklēja un izvērtēja informāciju.

28. **Padziļināta klientu izpēte** nozīmē papildu pārliecināšanās pasākumu veikšanu un darījuma pastiprinātu uzraudzību.
29. Politiski nozīmīgas personas noskaidrošanai zvērināts notārs izmanto “Kontrollapu politiski nozīmīgas personas (PNP) noskaidrošanai” veidlapu, dokumentē un saglabā iegūto informāciju (5.pielikums).
30. Dažādiem klientiem izpētes rezultātā iegūstamās informācijas apjoms var būt atšķirīgs, un zvērinātam notāram jāspēj pierādīt, ka klienta izpētes apjoms atbilst klientam piemītošajam NILLTF riskam.
31. Zvērināts notārs klienta izpētes laikā iegūst informāciju un dokumentē secinājumus tādā apjomā, lai Padome kā uzraudzības un kontroles institūcija, veicot pārbaudi zvērināta notāra birojā, varētu gūt pārlicību, ka zvērināts notārs atbilstoši NILLTF riskam zina savu klientu, tā darbību un ir veicis atbilstošus NILLTF riskus mazinošos pasākumus, lai nodrošinātu NILLTFN likuma mērķa sasniegšanu un novērstu zvērināta notāra iesaisti NILLTF.

V Atturēšanās no darījumu veikšanas kārtība

32. Zvērinātam notāram:
 - 32.1. **ir tiesības neturpināt** klienta izpēti, ja viņam rodas aizdomas par NILLTF un ir pamats uzskatīt, ka klienta izpēte var klientam atklāt zvērināta notāra aizdomas;
 - 32.2. **ir aizliegts** veikt profesionālās darbības vai arī tās ir izbeidzamas, ja viņš nespēj veikt klienta izpēti;
 - 32.3. **ir jāatturas** no darījuma veikšanas, ja darījums saistīts vai ir pamatotas aizdomas, ka tas saistīts ar NILLTF, vai ir pamatotas aizdomas, ka līdzekļi ir tieši vai netieši iegūti noziedzīga nodarījuma rezultātā vai saistīti ar terorisma finansēšanu vai šā noziedzīgā nodarījuma mēģinājumu.
33. Zvērināts notārs ziņo Kontroles dienestam par iepriekšējā punktā minēto rīcību.
34. Augsta riska gadījumos zvērinātam notāram ieteicams atturēties no darījumu veikšanas.
35. Atturēšanās nozīmē neveikt nekādas profesionālās darbības un ziņot Kontroles dienestam.
36. Izņēmums paredzēts gadījumā, kad atturēšanās var kalpot par informāciju, kas palīdz NILLTF iesaistītajām personām izvairīties no atbildības. Ja atturēšanās no darījuma veikšanas rada aizdomas, zvērināts notārs apliecina darījumu un ziņo Kontroles dienestam.
37. Klienta atturēšana no iesaistīšanās noziedzīgās darbībās nav uzskatāma par neizpaužamu ziņu izpaušanu.

VI Neparastu un aizdomīgu darījumu atklāšanas kārtība

38. Zvērināts notārs identificē Ministru kabineta 2017. gada 14. novembra noteikumos Nr. 674 “Noteikumi par neparasta darījuma pazīmju sarakstu un kārtību, kādā sniedzami ziņojumi par neparastiem vai aizdomīgiem darījumiem” norādītās neparastu un aizdomīgu darījumu pazīmes (6.pielikums), ņemot vērā šādus NILLTF risku ietekmējošos faktorus un indikatorus (*red flag*):
 - 38.1. pazīmes, kas norādītas Kontroles dienesta metodiskajā vēstulē par tipoloģijām;
 - 38.2. pazīmes, kas norādītas Kontroles dienesta metodiskajā vēstulē par korupcijas gadījumiem;
 - 38.3. pazīmes, kas raksturo aizdomīgus darījumus (7.pielikums);
 - 38.4. pazīmes, kas raksturo politiski nozīmīgas personas (PNP), politiski nozīmīgu personu ģimenes locekļus un ar politiski nozīmīgām personām cieši saistītas personas, veicot klientu padziļinātu izpēti (8.pielikums).
39. Uz darījuma aizdomīguma pazīmēm nodokļu jomā norāda NILLTF risku ietekmējošie faktori un indikatori (*red flag*), kuri ņemami vērā konstatējot aizdomīgus darījumus nodokļu jomā saskaņā ar likuma “Par nodokļiem un nodevām” 22.² panta trešo daļu (9.pielikums).

40. Zvērināts notārs izvērtē NILLTF risku ietekmējošos faktorus un indikatorus (*red flag*), lai atklātu neparastus un aizdomīgus darījumus, t.sk. aizdomīgus darījumus nodokļu jomā.

VII Ziņošana par neparastiem un aizdomīgiem darījumiem

41. Zvērināts notārs nekavējoties ziņo par neparastiem un aizdomīgiem darījumiem Kontroles dienestam, izmantojot e-pakalpojumu vietnē <https://zinojumi.kd.gov.lv/user/login>.
42. Zvērināts notārs nekavējoties ziņo par aizdomīgu darījumu un par katru gadījumu, kad tiek mantota neregistrējama kustama manta, kuras vērtība pārsniedz 15 000 *euro*, iesniedzot Valsts ieņēmumu dienestā ziņojumu tiešsaistes režīmā, izmantojot Elektroniskās deklarēšanas sistēmu <https://eds.vid.gov.lv/login/>.
43. Zvērināts notārs reģistrē sniegtos ziņojumus Kontroles dienestam “Ziņojumu žurnālā par neparastiem un aizdomīgiem darījumiem” (10.pielikums).
44. Zvērināts notārs neizpauž ziņošanas faktu.
45. Zvērināts notārs nodrošina ziņojumu pieejamību Padomei kā uzraudzības un kontroles institūcijai, nosūtot to e-pastu zinojumi@latvijasnotars.lv.

VIII Iegūtās informācijas uzglabāšana

46. Zvērināts notārs nodrošina NILLTF riska novērtēšanas un klientu izpētes gaitā iegūto dokumentu un informācijas uzglabāšanu ne mazāk kā piecus gadus.
47. Zvērināts notārs nosaka NILLTF riska novērtēšanas un klientu izpētes lietu veidošanu un sistematizēšanu atbilstoši apstiprinātajai zvērināta notāra individuālajai lietu nomenklatūrai.

IX Darbinieku apmācība

48. Zvērināts notārs nodrošina darbiniekam pieejamību Notariāta iekšējās informācijas sistēmai, t.sk. zvērinātu notāru mācību materiāliem.
49. Zvērināts notārs nodrošina darbinieku apmācību.

X Noslēguma jautājumi

50. Kārtība stājas spēkā ar tās parakstīšanu un ieviešanu Notariāta iekšējās informācijas sistēmā.
51. Padome nodrošina zvērinātu notāru iepazīstināšanu ar noteikumiem un to grozījumiem, ievieojot to Notariāta iekšējās informācijas sistēmā.
52. Atzīt par spēku zaudējušu „Kārtību, kādā zvērināts notārs izpilda “Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma” prasības”, kas apstiprināta ar Padomes 2009. gada 6. marta lēmumu, protokols Nr. 3, 2.4. punkts.
53. Atzīt par spēku zaudējušu „Nolikums par kārtību, kādā jāziņo par neparastu un aizdomīgu darījumu”, kas apstiprināts ar Padomes 2009. gada 6. marta lēmumu, protokols Nr. 3, 2.4. punkts.
54. Atzīt par spēku zaudējušu „Ieteikumus zvērinātiem notāriem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā”, kas apstiprināti ar Padomes 2015. gada 4. decembra lēmumu, protokols Nr. 12, 2.3.punkts.

XI Pārejas noteikumi

55. Zvērināts notārs izveido un ievieš iekšējās kontroles sistēmu NILLTF novēršanas jomā atbilstoši šiem noteikumiem līdz 2018.gada 30.septembrim.

56. Padome kā uzraudzības un kontroles institūcija uzsāks pārbaudes zvērinātu notāru birojos sākot ar 2018.gada 30.oktobri, lai pārliecinātos vai zvērināts notārs ir izveidojis iekšējās kontroles sistēmu NILLTF novēršanas jomā.

Padomes priekšsēdētājs

Drošs elektroniskais paraksts

Jānis Skrastiņš